

In Memoriam Kick Nieland

22 maart 1928 - 24 juli 2005

Cornelia Jacoba Maria Nieland ('Kick') werd op 22 maart 1928 geboren te Amsterdam. Na afronding van de HBS en een opleiding tot analiste stapte ze in 1952 over naar de verpleging.

In rap tempo behaalde ze alle verpleegdiploma's die destijds in Nederland bestonden: A-diploma (1955), B-diploma (1957), aantekening kraamverpleging (1958), diploma wijkverpleging plus B-nazorg (1960), alsmede een diploma van de Hogere Opleiding voor Verplegenden (1968). Ze had inmiddels haar sporen verdiend op het Willem Arntsz Huis te Utrecht: gedurende zeven jaar had ze niet alleen de praktijkbegeleiding verzorgd van alle B-leerlingen, maar bovendien de projectleiding gevoerd over een uiterst succesvol verlopen experiment 'kleinschalig wonen buiten het inrichtings-terrein' voor vier vrouwelijke patiënten die samen stonden voor 80 jaar opname.

Verpleegster in Algemene Dienst

In 1968 werd Nieland uit circa dertig kandidaten geselecteerd voor de nieuwe functie Verpleegster in Algemene Dienst op de Geneeskundige Hoofdinspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid. Taak: toezicht houden op de kwaliteit van de opleiding en de beroepsuitoefening van verplegenden in de psychiatrie en, vanaf medio jaren zeventig, ook in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Al gauw verwierf ze 'tekenbevoegdheid', nadat ze een instellingsdirecteur met klachten over 'uitwonende leerlingverpleegsters' van repliek had gediend: 'Rekent u het gedrag van psychiaters in hun vrije tijd ook mee bij hun beoordeling?' In het voorjaar van 1969 publiceerde ze uit hoofde van haar functie samen met de docenten Bert van der Laan en Piet Rooijackers het studieboek *Verpleegkundige Lessen diploma B* (in de serie In goede Handen). Het was het tweede Nederlandse leerboek van de hand van psychiatisch verplegenden zélf en dus een belangrijk emancipatoir wapenfeit.

Op 1 augustus 1969 werd mr. P.A.H. Baan Hoofdinspecteur voor de Geestelijke Volksgezondheid. Baan had internationale werkervaring bij de WHO en vond dat het verpleegkundig onderwijs in Nederland moest veranderen. Doorbreken van het 'diploma

Kick Nieland in 1967, vlak voor haar benoeming bij de inspectie.

stapelen' had prioriteit. In dit kader benoemde hij Kick Nieland begin 1970 tot hoofd van de nieuwe afdeling Verpleging van de Geneeskundige Hoofdinspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid. Die mocht ze zelf opzetten en geleidelijk uitbouwen. De Inspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid werd door deze 'afdeling verpleging' ineens gelijkwaardig aan de Inspectie voor de Volksgezondheid. Nieland kreeg dan ook opdracht om met haar collega Van Driel Krol van Volksgezondheid op korte termijn een conferentie te organiseren over 'dagonderwijs' in de verpleegkunde. Deze vond plaats in februari 1970. De resultaten motiveerden Staatssecretaris Kruisinga in 1970 tot een tweesporenbeleid: enerzijds acties ter voorbereiding van een onderwijsstelsel voor verpleegkundigen op basis van dagonderwijs, anderzijds innovatie van de B-opleiding.

Inspecteur voor de Verplegende en Verzorgende Beroepen

Nieland werd op beide sporen ingezet. Voor het dagonderwijs was ze actief in de Commissie Von Nordheim en de Vaste Commissie Verpleging van de Centrale (later Nationale) Raad voor de Volksgezondheid. Ze was tot haar pensionering in april 1989 bij vrijwel alle adviezen over verpleegkundig

onderwijs en beroepsbeoefening betrokken. Bij de innovatie van de B-opleiding getuigde Nieland van goed strategisch inzicht. In februari 1971 vroeg ze plaatsvervangend Hoofdinspecteur C. Buis waarom alleen artsen volwaardige regeringsdeskundigen mochten zijn bij het afnemen van eindexamens voor het B-diploma. Buis antwoordde dat hij er geen bezwaar tegen had om verpleegkundigen in die rol te benoemen. De volgende dag nodigde Nieland tien bekende B-verpleegkundigen uit op haar bureau en benoemde hen tot Rijksgecommitteerde. De afdeling Medische Beroepen en Opleidingen van het Ministerie bekrachtigde dit besluit op 15 april 1971: een stille revolutie die zich voltrok binnen tien weken, na bijna 80 jaar eindexamens onder toezicht van louter artsen. In 1975 breidde Nieland de wettelijke regeling voor het diploma B uit met de bepaling dat er een 'permanente onderhoudscommissie' geïnstalleerd moest worden, die de Hoofdinspecteur gevraagd en ongevraagd kon adviseren over alles wat de kwaliteit van de verpleegopleiding in de psychiatrie regardeerde. Bij deze Commissie Opleiding B-Ziekenverpleging betrok zij vele verpleegkundigen die binnen hun zorginstelling daadwerkelijk onderwijs leverden.

Deze voorbeelden tonen aan dat Nieland met haar onbureaucratische werkstijl stond voor invloed van in de praktijk werkzame verpleegkundigen op het beleid. Het hoogtepunt in haar eigen carrière vond zij haar bevordering – tegelijk met collega Von Nordheim van Volksgezondheid – tot Inspecteur voor de Verplegende en Verzorgende Beroepen, op 28 mei 1976. Voor haar was deze benoeming het bewijs dat beide Hoofdinspecties het belang onderschreven van een goed gecoördineerd en actief toezicht op de verpleegkundige opleiding en beroepsuitoefening door all round opgeleide én ervaren verpleegkundigen.

Kick Nieland – sedert 29 april 1986 Officier in de orde van Oranje Nassau – stierf op 24 juli 2005 in Verpleeghuis Prinsenhof te Leidschendam. ■

Cecile aan de Stegge